

obtíž to, jež by v žádném poměru nebyla k prospěchu pro veřejnou bezpečnost z opatření toho plynoucí.

5. Obchodníci železem byli již prve oprávněni k prodeji všech druhů zboží ocelového, železného a kovaného jak ve formě zpracované tak i hrubé, tudíž i k prodeji hotového zboží zámečnického a klempířského. Zní-li živnostenský list toliko na obchod železným nádobím, jest také dotyčný živnostník oprávněn vésti obchod toliko nádobím z litiny, železa a ocelového plechu pocínovaným nebo pozinkovaným a pod., nikoli však zbožím zámečnickým a mosazným. (Obch. a živn. komora v Celovci.)

Obchody.

I. Pojem a rozdělení.

Obchodní právo — nehledíme-li k jednotlivým obchodu vlastním ústavům — nevytklo zvláštních poměrů právních občanskému právu neznámých, nýbrž stanovilo toliko pro tyto jiné normy. Příliš na formě lpící a do jisté míry nehybné právo občanské nemohlo vyhovovati živému ruchu obchodnímu; bylo tudíž třeba pro jednotlivé právní poměry v obchodě se vyskytující stanoviti pravidla jiná od občanského práva odchylná, jimiž by poměry právní pro obchod vhodněji byly upraveny.

Obchody na rozdíl od jednání občanského práva jsou tudíž ona právní jednání, jež pro souvislost svoji s obchodem nemají se posuzovati dle práva občanského, nýbrž podřízeny jsou zvláštním pravidlům obchodního práva. Obchod od ostatních odvětví výdělkových dokonale vymeziti jest velice nesnadno; zákon také nevytkl pojem obchodu definicí, nýbrž vypočítává jednotlivé obchody taxativně v čl. 271—273. Rozeznává obchody objektivní, jež jsou obchody již dle povahy své nehledíc k osobám je uzavírajícím aniž k tomu, zdali jednotlivě či po živnostensku se provozují a proto též slují obchody absolutními (čl. 271 obch. z.). Čl. 272 obch. z. pak uvádí jednání, jež obchody se stávají toliko, jsou-li provozována po živnostensku nebo sice jednotlivě, avšak uzavírá li je obchodník; obchody tyto nazývají se vzhledem k tomu relativními neboli subjektivními. Toliko živnostenským provozováním těchto dvou druhů obchodů stává se jednotlivec kupcem (obchodníkem) a slují proto obchody základními. Vedle těchto mluví se o obchodech aksesorních, odvozených, vedlejších, jimiž rozumí se obchody relativní, jež provozování obchodní živnosti umožňují, usnadňují a podporují. Dle toho rozeznávají se tři druhy obchodů: objektivní základní obchody, subjektivní základní obchody a obchody aksesorní.

II. Objektivní základní obchody vytkl obch. zák. čtyry a to:

1. Opatřování za účelem dalšího zcizení (čl. 271 č. 1. obch. z.) (t. zv. koupě na zisk, spekulativní koupě, koupě à la hausse). Musí tu býti dvě základní známky.

a) opatřování. Tím rozumí se každá úplatná smlouva směřující k nabytí vlastnictví, tedy koupě, směna, přijetí na místě platu, smlouva vetešnická, depositum irregulare; nájem nebo pacht není tedy absolutním obchodem, jelikož tu není úmyslu nabytí vlastnictví, rovněž nenáleží sem nabytí dědictvím, odkazem nebo darováním pro nedostatek úplatnosti a dále i nabytí okupací, nálezem, honbou, lovení ryb a vůbec všechny případy výroby prvotné (rolnictví, lesnictví, hornictví) pro nedostatek nabytí od osoby třetí. Původní produkce tvoří sice výrobky, jež předměty obchodu jsou nebo jimi býti mohou, avšak ona jich neopatřuje. Pod pojem

výroby prvotně spadá i těžení plodů z půdy najaté, a to ať děje se v rozměrech jakýchkoli. Nejsou tudíž obchodníky majitelé uhelných dolů (sb. »Adler a Cl.« 409, 1444), cihelen (sb. »Adler a Cl.« 1350, 1417, nesprávně 979), železáren a hutí (jinak sb. »Adler a Cl.« 6 a 19), a rovněž i majitelé nebo pachtýři pramenů vod mineralních (sb. Adler a Cl.« 1475).

b) Předmětem takového opatřování musí býti

a) movité věci. Tím sluší rozuměti hmotné movité věci, při čemž však rozhoduje toliko přirozená povaha jejich, a není tedy rozhodno, zdali zákon v jistém vztahu je prohlašuje za movité nebo nemovité (§§ 299, 293 a 297 o. o. z.); proto nenáleží sem koupě pohledávek (vyjímajíc »cenné papíry«), a dále i spekulacní nabývání práv původských, patentních, firmy (sb. »Adler a Cl.« 579). Musí tu však býti též úmysl věc jako movitou dále zciziti a není tudíž absolutním obchodem koupě stavebního materiálu, byť i zřízený z něho dům stavitel chtěl prodati, poněvadž nezczizují se tu zpracované věci movité, nýbrž pozemek s budovou k němu náležející (§§ 417 a 419 o. o. z.), tudíž věc nemovitá. V novějších nálezech nejvyšší soud (sb. »Adler a Cl.« 1161, 1499, 1561, 1651, 1655) ovšem přidržel se názoru, že opatřování stavební hmoty s úmyslem užití jí při stavbě pro osobu třetí za plat prováděné jest obchodem absolutním.

β) Státní papíry, t. j. státem vydané úvěrní papíry a dlužní úpisy, dále akcie a to bez rozdílu, zdali pro obchod jsou určeny čili nic, tudíž i akcie společností, jež nezabývají se provozováním obchodu, kdežto

γ) jiné cenné papíry jsou toliko tehdy předmětem absolutního obchodu dle čl. 271 č. 1., jsou-li pro obchod určeny, čemuž na př. není u lístků divadelních, železničních a knížek spořitelních.

c) Opatření musí se státi za účelem dalšího zcizení, nikoli tedy ku vlastní spotřebě; z té příčiny nejsou obchody koupě spotřebními spolky uzavřené, pokud jde toliko o spotřebu členů samých.

Stačí však pouhý úmysl, jenž tu musí býti v době opatření si toho kterého předmětu; aby úmysl ten byl ve skutek uveden, potřebí není. Úmysl tento musí býti dán na jevo způsobem každému rozumnému člověku patrným, byť i v konkrétním případě druhý kontrahent úmyslu toho nepoznal. Úmysl ten zračiti se může buď ve výslovném prohlášení, nebo může býti zřejmým z okolností, z povahy předmětu (koupě interimních listů akciové společnosti teprve utvořené (sb. »Adler a Cl.« 531), z množství a povahy věci (sb. »Adler a Cl.« 35, 419, 1043, 1259, 1572 jinak 478), z kupních podmínek (podrobení se bursovním usancím sb. »Adler a Cl.« 469, 470), konečně u kupce dle č. 273 a 274 obch. z. se vůbec předpokládá. Okolnost, že úmysl ten tu byl, musí jinak dokázati ten, kdo se ho dovolává. Další zcizení musí býti »podstatným a bezprostředním účelem nabytí«; proto také není absolutním obchodem opatřování věcí vedlejších, pomocných, jež slouží toliko ku přípravě věcí jiných, kteréž jsou předmětem obchodu; není tu tedy obchod absolutní, kupuje-li malíř barvy nebo rámy na obrazy (sb. »Adler a Cl.« 855, 998, 1575), majitel továrny na rum, sudy (sb. »Adler a Cl.« 779), majitel továrny na sodovou vodu láhve potřebné (jinak roz. sb. »Adler a Cl.« 1596). Aby nabyvatel měl úmysl prodati se ziskem zákon neřádá, s druhé strany nesmí však úmysl k zisku směřující již předem býti vyloučen. Úmysl dále zciziti musí se týkati věci za tímto účelem zjednané; při tom jest lhotejno, zdali zcizí se věc tato v podobě nezměněné či zdali se prve upraví nebo zpracuje,

pokud jen zůstává věcí touž. Velice obtížno bývá rozhodnouti otázku, je-li věc prodaná totožnou s věcí zjednanou.

Tak zejména i továrníci, opatřující suroviny za účelem výroby tovarů, a řemeslníci kupující předměty za účelem jich zpracování, uzavírají absolutní obchody, dále hostinský, jenž kupuje maso nebo víno, pekař, jenž kupuje mouku, nikoli však lakýrník kupující lak a pod.

2. Převzetí dodávky předmětů pod č. 1. lit. b vyznačených, jež dodavatel za tímto účelem si opatřuje (spekulační prodej, à la baisse) (čl. 271 č. 2). Převzetí dodávky t. j. úplatná smlouva zcizovací, kterouž dodavatel se zavazuje, že na někoho převede vlastnictví té které věci, musí prve býti uzavřena, než věc ta byla opatřena (sb. »Adler a Cl.« 1282, jinak 1371); obrat »k tomuto účelu opatřuje« znamená, že opatření to státi se má za účelem a ke splnění převzaté dodávky; není tedy absolutním obchodem převzetí dodávky, jestliže se dodávka hned bezprostředně na to uskuteční. Při tom jest rozhodno a dostačí toliko, aby úmysl strany dotyčné věci teprve si opatřiti při uzavření dodávací smlouvy na jevo byl dán a na tom pak nezáleží, vzdal-li se snad později dodavatel tohoto úmyslu a dodal na př. věci ze svých zásob. Podobně i tu mohou věci, jež jsou předmětem dodávky, dodavatelem býti upraveny nebo zpracovány, vždy však mohou to býti toliko věci movité, čemuž svědčí doslovné znění čl. 271. č. 2. obch. z.

3. Smlouva pojišťovací proti prémii jest se strany pojišťovatele absolutním obchodem nehledíc k předmětu ani nebezpečí, vzhledem k němuž pojištění bylo uzavřeno. Pojišťovatel a pojištěný musí býti dvě rozdílné osoby. Pojišťovatel bere na se nebezpečí, má z vlastního jmění nahraditi škodu tímto nebezpečím způsobenou, premie pak jest naproti tomu protídávkou, jež předem se stanoví a z pravidla také předem — ve splátkách nebo paušálně — se zapravuje, a již sluší platiti jen potud, pokud dotyčné nebezpečí trvá a odpadá tudíž na př. zkázou pojištěného předmětu.

Jiné povahy jest pojištění vzájemné, při němž pojištěný zároveň jest pojišťovatelem, jež v zásadě nemá poskytovat zisku, při němž jednotlivé škody rozvrhují se na všechny členy a kde tudíž škoda nahraňuje se výhradně z příspěvků členských. Pojištění členů vzájemně pojišťující společnosti není nikdy absolutním obchodem (judikát č. 110 ze dne 30. března 1881 č. 834 z r. 1880; sb. »Adler a Cl.« 962, 868). Na povaze vzájemného pojištění ničeho se nemění, platí-li členové dle stanov již předem určenou, pevnou prémii (sb. »Adler a Cl.« 690 a 970), neboť tyto t. zv. premie ve skutečnosti jsou vlastně příspěvky, vklady členů. Přijímá-li však takováto společnost pojištění proti prémii od nečlenů, uzavírá pak ovšem se své strany obchod objektivní (sb. »Adler a Cl.« 192).

4. Převzetí dopravy zboží a cestujících po moři a pojišťování námořské.

K uvedeným čtyřem druhům obchodů absolutních připojil zák. ze dne 1. dubna 1875 č. 67 ř. z. (§ 12. a 14.) ještě

5. obchody bursovní (viz čl. Bursa).

III. Relativní neboli subjektivní obchody základní (čl. 272 obch. z.). Jednání v čl. 272 uvedená jsou jen tehdy obchody, provozují-li se buď po živnostensku nebo sice jednotlivě avšak předsebere-li je kupec u provozování své obchodní živnosti obyčejně v jiných obchodech pozůstávající (čl. 272 č. 1. a posl. věta). Živnost směřuje k zisku, nikoli však

nahodilému nebo příležitostnému, nýbrž k zisku trvalému trvalou činností podmíněnému. Živnost má býti trvalým pramenem důchodu, proto úmysl k zisku směřující jest charakteristickou její známkou.

Čl. 272 uvádí následujících pět druhů relativních obchodů základních:

1. Převzetí úpravy nebo spracování movitých věcí pro jiné. Předmětem tu jest jistá práce, technické nikoli umělecké zpracování movitých věcí; příjemce má věc pro jiného t. j. na cizí účet toliko upravit nebo zpracovat. Objednatel musí tudíž sám dodat látku celou neb alespoň věc hlavní. Všeobecně se připouští, aby příjemce též látku na účet objednatele koupil, v kterémžto případě jde pak o dvojí rozdílné jednání právní t. j. příkaz ke koupi a k němu se družící smlouva o zpracování věci koupené. Je-li předmětem smlouvy dodávka hotového výrobku, poskytuje-li tedy příjemce práci i látku, pak není to smlouva námezdní, nýbrž kupní, jež ovšem pod čl. 272 č. 1. obch. z. nespadá. Toliko převzetí práce nikoli objednání v tomto případě jest základním obchodem; k jakému účelu se tak činí, jest lhostejno. Tak náleží sem též zhotovení dveří neb oken pro dům objednatelův ze dříví jím dodaného; naproti tomu však nelze převzetí stavby z materiálu stavebního pokládati snad za zpracování nebo přepracování materiálu, neboť jde tu spíše o předmět nový, věc nemovitou, a nespadá tudíž pod čl. 272 č. 1., nýbrž pod čl. 275 obch. zák. (jinak roz. sb. „Adler a Cl.“ 1035, 1183). O obchodě však lze tu mluvit toliko tehda, přesahuje li rozsah živnosti meze řemesla. Otázku, zdali v konkrétním případě jde o provozování ve velkém, rozhoduje od případu k případu soudce (sb. »Adler a Cl.« 28) hledě k jednotlivým známkám, zejména zdali převládá činnost osobní či strojová, práce na objednávku či do zásoby atd.; v pochybnosti má se pak obrátiti o dobrozdání k obchodní a živnostenské komoře (výn. min. sprav. ze dne 8. února 1864 č. 803, jenž nebyl zrušen § 1. zák. ze dne 15. března 1883 č. 39 ř. z.).

2. Obchody bankéřů a penězoměnců: Všeobecně lze tyto charakterisovati jako obchody sprostředkující oběh peněz a úvěr. Která jednání sem náležejí, o tom rozhodují názory obchodního světa. Z četných postupem času neustále se množících obchodů sem spadajících budtež uvedeny na př. směna a výměna různých druhů peněz, koupě a prodej cenných papírů, obchody úvěrní, depositní, eskomptní (sb. »Adler a Cl.« 133), sprostředkování oběhu peněz přijímáním vkladů a poskytováním zápůjček. Spořitelny tudíž provozují obchody (plen. roz. 477, kn. jud. č. 84), naproti tomu pro nedostatek úmyslu k zisku směřujícího neprovozují obchody záložny, pokud toliko členům úvěru poskytují (sb. »Adler a Cl.« 959).

Rovněž kapitalista peníze na úrok půjčující, neprovozuje tím ještě obchody bankéřské (jinak »Adler a Cl.« 861), kdežto ten, kdo sám peníze si vypůjčuje za tím účelem, aby je opět dále na úrok zapůjčil, uzavírá absolutní obchod dle čl. 271 č. 1. obch. z.

3. Obchody komisionáře, speditora a povozníka, jakož i ústavů k dopravě osob určených. Výraz »ústavy« nevztahuje se na podnikatele, nýbrž na podnik a znamená provozování ve velkém, podnik provozovaný ve velkém slohu a po kupecku; zahrnuje tedy netoliko dopravní společnosti, nýbrž i jednotlivce dopravu ve velkém obstarávající. Sem náležejí parní tramwaye, železné koňské dráhy, společnosti

omnibusové, nikoli však »obyčejné« vozky, fiakry, drožky (čl. 10. obch. z.). Předmětem podniku musí však býti skutečná doprava a nikoli pouhé poskytnutí dopravních prostředků.

4. Sprostředkování a uzavírání obchodů pro jiné osoby vyjímajíc úřední jednání obchodních dohodcův. Sprostředkovatelem jest ten, kdo vlastní činností uzavření obchodu mezi svým zmocnitelem a osobou třetí přivodí neb alespoň připravuje; rozumí se tu činnost »povahy skutkové«, kdežto ten, kdo za jiného toliko obchod uzavírá, kontrahuje jako jeho zástupce. Činnost sprostředkovatele musí směřovati přímo a bezprostředně k uzavření obchodu a musí to býti úmyslná činnost osobní, cíle tohoto si vědomá. Tak na př. pouhé poskytování zpráv o úvěrních poměrech firmy není sprostředkováním ve smyslu čl. 272 č. 4. obch. z. (sb. »Adler a Cl.« 1288.).

Předmětem sprostředkování musí býti obchody (nejen však základní, nýbrž též aksesorní). Sprostředkovatel musí provozovati sprostředkování obchodů jako živnost, tudíž samostatně. Sem náleží různé druhy samostatných jednatelů, nenacházejících se v poměru služebním, jimž bývají dávana různá jména, zvláště obchodní agenti, cestující jednatelé, generální zástupci, representanti atd., dále sprostředkovací kancelář pro obchodní pomocníky — nikoli pro domácí čeleď —, kanceláře ku zprostředkování pojištění, k opatření nebo uložení kapitálu výhradně nebo zvláště od kupců a kupcům, rovněž sběrný insertů. Nenáleží sem však, jelikož nezabývají se obchody, kanceláře zprostředkující prodej a nájem nemovitostí, aniž jednatelství divadelní.

5. Obchody nakladatelské jakož i obchody knihkupučké, a věcmi uměleckými, pak obchody tiskáren, ač-li provozování živnosti knihtiskařské přesahuje meze obyčejného řemesla.

Ohledně obchodů nakladatelských dlužno poznamenati, že podstatnou známkou jich jest rozmnožování literárního neb uměleckého výrobku vlastními nebo cizími prostředky a uveřejnění (rozšíření a odbyt) rozmnoženého díla; není naproti tomu třeba, aby nakladatel uzavíral též smlouvy o předmětech ke zřízení díla potřebných. Nakladatel může býti sám tiskařem, vyrabitelem papíru atd.; rovněž není nutnou podmínkou nakladatelského obchodu nabytí práva autorského; nakladatelem jest též ten, kdo provádí patisk nebo díla, pro která autorské právo již neexistuje, hotoví a prodává. I ten, kdo sám své dílo vydává, provozuje tudíž obchody dle čl. 272 č. 5. obch. z., činí-li tak po živnostensku, jestliže tedy vydává dílo periodické nebo ve větším počtu exemplářů. K obchodům nakladatelským náleží též po živnostensku provozované vydávání časopisu, jak tomu jest zejména při listech periodických.

IV. Aksesorní neboli odvozené (vedlejší) obchody.

Čl. 273 obch. z. prohlašuje totiž za obchody všechna jednotlivá právní jednání kupcova, která k provozování jeho obchodní živnosti náleží. Obchodní živnost kupcova ve smyslu obch. zák. neomezuje se však toliko na právní jednání z odborné živnosti jeho plynoucí. To vysvítá již z čl. 272 č. 2., zejména však ze čl. 42. K obchodní živnosti kupcově náleží tudíž vůbec všechny obchody absolutní a relativní, jež jako obchodník činí; k provozování obchodní živnosti pak náleží všechna právní jednání, jež k vedení, usnadnění, zvelebení obchodní živnosti slouží nebo sloužiti mohou,

ať již se tato provozuje či teprve má se ve skutek uvésti. Sem spadají v čl. 273, odst. 2. příkladem uvedené obchody realizační předsevzaté ku provedení obchodů zmíněných ve čl. 271 č. 1. a 2. (vyjímajíc další prodeje řemeslníky předsevzaté, pokud se dějí jen u provozování řemesla), jakož i zjednávání všelikého náčiní, látek, náradí a jiných věcí, jichžto při provozování živnosti se má užívati nebo spotřebovati. Pod čl. 273 spadá odevzdávání návěští (insertů) k uveřejnění (sb. »Adler a Cl.« 1063), opatření si provozovacího kapitálu zápůjčkou, akceptem směnek, vydáním a přijetím směnky (sb. »Adler a Cl.« 424), poskytnutí a přijetí platu (sb. »Adler a Cl.« 397), rovněž bezplatné smlouvy, předsevzaté k účelům obchodním, jako obvyklé novoroční dary odběratelům; pomocným obchodem jest též přijetí místa správního rady a s tím související složení akcií stanovami předepsané (jinak roz. sb. »Adler a Cl. 686).

K usnadnění jinak obtížného důkazu, zdali právní jednání náleží k provozování obchodní živnosti, zdali tedy obchodník jednal jako takový, vytkl zákon dvojí domněnku. Dle čl. 274 odst. 1. pokládá se v pochybnosti za to, že smlouvy kupcem učiněné ku provozování jeho živnosti náležejí. Domněnka tato připouští ovšem protidůkaz, že to které právní jednání k obchodní živnosti nenáleží, že kupec neuzavřel je k účelům obchodním, nýbrž z důvodů jiných na př. z ohledů příbuzenských, k účelům soukromým nebo z pouhé libosti (sb. »Adler a Cl.« 1460). Ještě dále jde domněnka druhá, že totiž dlužní úpisy kupcem vydané náležejí k obchodní živnosti, pokud z nich samých opak nevysvítá (čl. 274 odst. 2.). Obě domněnky působí pro každého a proti každému.

V. Právní jednání týkající se věcí nemovitých. Dle čl. 275 obch. zák. nejsou smlouvy o věcech nemovitých obchody. Smlouvami o nemovitých věcech jsou však toliko ty, jichž samostatným a bezprostředním hlavním předmětem jest věc nemovitá; tak tomu jest nejen při nabytí vlastnictví a jiných věcných práv požívacích, nýbrž i při smlouvách obligacních, jde-li při nich o užívání věci nemovité. Všem těmto právním jednáním citovaným předpisem povaha obchodu se odnímá, byť i náležela k provozování obchodní živnosti, nejsou tudíž vůbec obchody akcesorními, zejména není obchodem nájem místností obchodních (sb. »Adler a Cl.« 1507). Předmětem smluv, jimiž kdo na se bere provedení staveb (železnic, mostů, silnic, domů atd.) není, jak četnými nálezy a zejména též roz. sb. »Adler a Cl.« 605, 1199 uznáno bylo, práce a dodání potřebného materiálu, nýbrž zřízený objekt, budoucí nemovitá věc jako jednotný celek. Vyplývá-li však z úmluvy, že jednotlivá plnění, ku př. dodání materiálu, vypracování plánu, řízení a provedení stavby atd. se pokládají za plnění samostatná a také zvlášť se honorují, pak není tu jediná smlouva s jedním plněním, nýbrž ve skutečnosti více samostatných toliko zevně spojených smluv, locatio conductio operis a operarum, koupě a bezprostředním jejich předmětem není věc nemovitá, nýbrž jednotlivé dodávky a výkony. Zdali tomu tak jest, sluší rozhodnouti v konkrétním případě dle okolností; při tom není snad naprosto rozhodno, že jednotlivé práce odděleně se účtují, jelikož často děje se tak za tím účelem, aby snáze bylo lze stanoviti celkový náklad na stavbu. Ovšem však nevztahuje se čl. 275 na obchod se stavebním materiálem jako věcmi samostatnými, aniž na převzetí pojištění nemovitostí, jelikož tu není předmětem smlouvy nemovitost, nýbrž převzetí nebezpečí a náhrada škody; dále nespádají pod čl. 275 smlouvy, jež sice

rovněž týkají se bezprostředně věci nemovité, avšak nikoli jako věci hlavní, jako na př. koupě obchodního podniku, k němuž náleží nemovitost, aniž poskytování hypotékárních zápůjček, poněvadž tu nabytí pohledávky je věcí hlavní, zástavní právo toliko aksesoriem, leč že by hypoteka pro pohledávku již stávající samostatně byla zřízena; rovněž nespadá pod čl. 275, zjedná-li si kdo movité věci jako věci samostatné za tím účelem, aby jich užil pro nemovitost nebo v nemovitosti, ku př. příslušenství, stroje, plynové roury atd.; věci opatřeny resp. dodány byly jako movité, úmysl nabyvatele tu nerozhoduje, ačkoli ovšem lze tu pak mluvit toliko o obchodu aksesorním a nikoli o absolutním obchodu dle čl. 271 č. 1.

VI. Dle toho, zdali právní jednání jest obchodem na straně obou kontrahentů či toliko jednoho z nich, mluví se o obchodech jednostranných a dvoustranných; i když právní jednání však jest toliko jednostranným obchodem, sluší dle čl. 277 obch. zák. užití ustanovení čtvrté knihy obch. zák. pro oba kontrahenty, pokud z ustanovení těchto samotných neplyne, že vztahují se toliko na onoho kontrahenta, na jehož straně jednání ono jest obchodem.

VII. Obchod jsa právním jednáním předpokládá způsobilost k právům a k činům jednajících, jež se posuzuje dle práva občanského. Je-li však právní jednání ve smyslu obch. zák. obchodem, nepozbývá pak této povahy ani když kontrahentovi vzhledem k jeho úřadu nebo stavu nebo z policejních aneb jinakých podobných důvodů jest zapověděno obchod provozovati (čl. 276 srv. též čl. 11 obch. zák.). Tím však sluší rozuměti toliko zákazy bezprostředně na osobu se vztahující, nikoli zákonné zákazy obchodu s jistými druhy věcí ku př. cizozemské prémiové dlužní úpisy zmíněné v §§ 2. a 3. zák. ze dne 28. března 1889 č. 32 ř. z.

VIII. Výraz »obchod« slouží netoliko k označení právního jednání, jež sluší posuzovati podle obchodního práva, nýbrž užívá se ho též v témž významu jako slova »závodní jmění« značícího souhrn a výsledek aktiv a passiv, dále k označení živnostenské činnosti a živnosti kupcovy a zahrnuje též obchodní podnik jako souhrn základů, na nichž provozování resp. pokračování v konkrétní obchodní živnosti spočívá; v tomto smyslu jest rozuměti výrazu »obchod« v čl. 22, 23 a 24 odst. 1. obch. z. O převodu obchodu v tomto smyslu a o převodu firmy srv. čl. »Firma«.

Literatura: Randa, Soukromé obchodní právo rak., Praha, 1894. 4. vyd.

Obchody bursovní viz čl. Bursa.

Obchody diferenční.

Diferenční obchody jsou na určitou lhůtu uzavřené smlouvy o dodání cenných papírů, předmětů obchodu bursovního a zboží, které mají tržní nebo bursovní hodnotu, při čemž úmysl kontrahentů a srovnalé jich vůle pouze a výhradně k tomu se nese, aby rozdíl mezi smlouvenou cenou zboží tvořícího předmět této smlouvy a mezi cenou tržní a bursovní v den dodání vyplacen byl tou stranou, která při tom prodělá; tedy při klesnutí ceny bude rozdíl vyplacen kupcem, při stoupení prodátelem. Ku podstatě obchodu diferenčního v právním smyslu náleží tedy mlčky neb výslovně učiněná úmluva stran, že skutečné dodání resp. odebrání zboží tvořícího předmět smlouvy nesmí být žádáno, nýbrž právo resp. povinnost každého kontrahenta obmezuje se na pohledávání resp. vyplacení rozdílu